

Рудный қаласы әкімдігінің «№ 15 балалар бақшасы» КМҚК

Бекітемін:

2021 жылдың 27 тамызындағы

№ 1 педагогикалық кеңесінде

Төрайымы: Б.Боздақова

2021-2022 оқу жылына арналған

Ересек «Балапан» тобының (4-жастан бастап)

«Сықырлы кілем» вариативтік компонент жоспары

Рудный қ. 2021-2022о.ж.

Түсінік хат

Адамзат қоғамының рухани және мәдени қорының қымбат қазыналарының бірі - халықтың колөнері мен әдет-ғұрпы, қай халықтың болсын бітім тұлғасы, психологиялық, этникалық жан сезім белгілері оның колөнер мен әдет-ғұрып, салт-санасынан көрінеді. Өткен ел тарихын, тұрмыс-тіршілігін ой елегінен өткізер болсақ, халық өміріндегі әдет-ғұрып, салт-санасының дамуы тарихи оқиғалардан кейін заманның өзгеруіне байланысты болғаны айқын. Сол себептен «Рухани жаңғыру» бағдарламасының негізінде 2019-2020 оқу жылында шығармашылық топтың тақырыбы «Кілем тоқу технологиясы» болған.

« Сикырлы кілем » - эстетикалық даму

Мақсаты: Қазақ ұлттық ою өрнегі қолдану арқылы мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың кілем технологиясы бойынша білімдерін, дуниетанымын кеңейту, кілем тоқуды меңгеру. Өз ойларын тиянақты жеткізе білуге уйрету. Еңбекті суюуге, тазалыққа және техникалық қауіпсіздікті ережесіне сақтауға тәрбиелеу.

МДҰ педагогтарымен кілем тоқуға арналған сабақтарда келесі тақырыптармен танысып, кілем тоқуға үйренді.

Кілем тоқу тарихынан .Үй жиһазы – кілемді жерге жайсаң – төсеніш, қабырғаға ілсең – сән. Оны негізінен, сәндік, бөлме жылылығын сақтау, дыбысты бәсеңдету мақсатында тұтынады. Ол – қазақ халқының көне заманнан бері келе жатқан дәстүрлі үй мүлкінің көріктісі. Шығыс елінде кілемді тоқып, тұтынбаған халық болған емес. Кілем тұтынуға қолайлы, төзімді, шаң-тозаңнан тез тазартылады, ылғалдан, құрғақшылықтан қорықпайды, күтіп ұстаса, күйе түспейді әрі аса бағалы мүлік. Кілем бетіндегі сан қилы сәнді өрнектер-көшпелі халықтың өмір шежіресін баяндайды. Бұрын өмір сүрген ата-бабаларымыздың тұрмыс-тіршілігі, көшпелі елдің ағаш үйі, мал қорасы, ескі қорғандар, жүзім баулары, бәрі-бәрі осы кілем өрнектерінде бейнеленіп тұр. Кілемдегі суреттер шартты түрде бейнеленгенімен, онда өмір шындығы айқын аңғарылады. Біз білетін деректер: тоқылатын кілемдердің ішінде Түрікменстанның, Өзбекстанның, Қырғызстанның, Қазақстанның кілемдері өздерінің көрнектілігі жағынан басқа халықтың кілемдерінен көш ілгері. Өйткені, ұлттық кілемдер – осы республика колөнерінің төл туындысы, негізгі түрі.

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған оқу қызметінің конспектісі.

Тақырыбы: Кілем тоқу тарихынан .

Міндеттер: Үй жиһазы – кілемді жерге жайсаң – төсеніш, қабырғаға ілсең – сән. Оны негізінен, сәндік, бөлме жылылығын сақтау, дыбысты бәсеңдету мақсатында тұтынады. Ол – қазақ халқының көне заманнан бері келе жатқан дәстүрлі үй мүлкінің көріктісі екендігін балаларға ұғындыру.

Полингвалдық компонент компоненті:

Кілем-ковер

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Жыл мезгілдерін сұрау

Күз мезгілінің ерекшеліктерін атап өту

Бейне таспа көрсету кілемнің шығу тарихына назар аудару

Негізгі бөлім:

Тоқыма үшін қажетті құралдар:

1. Біз.

2. Жіп

Біздің өзі әрқалай бөлінеді. Мысалы:

1. Қарапайым сым темірден жасалған біз. Бұл көбінесе шұлық тоқуға, мойын орағыш тоқуға, баскиім, т.б. тоқуға арналған. Оны қазіргі таңда пластмассадан, ағаштан, бамбуктен, сүйектен жасауға болады.

2. Екі басы сым темірден жасалған, ортасына түтікше пластмасса кигізілген қарапайым біз.

3. Ілмек біз. Аты айтып тұрғандай іліп тоқуға арналған біздің бір түрі. Ілмек біздің бір түрі. Ілмек біздің әр түрлісі болады. Мысалы ата-бабаларымыздың бұл бізді қойдың кәрі жілігінің басындағы кішкентай бөлініп шығатын сүйегінен жасаған. Ал қазіргі заманда арнайы сауда орындарынан сатып алуға болады. Бұл бізді қолданғанда жуан жіптерді жуан ілмек бізбен, ал жіңішке ілмек бізбен тоқу керек.

Д.Ойын:

Шарты: Қағаздан қиылған кілемді құрастыру.

Шарты: Желім арқылы кілемді түсіне сәйкес орналастыру.

Сергіту сәті:

Біз бүгін немен таныстық?

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: Біз

Міндеттер: Қарапайым сым темірден жасалған біз. Бұл көбінесе шұлық тоқуға мойын орағыш тоқуға арналғанын көрсете түсіндіру.

Полингвалдық компонент компоненті: Біз-

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Бейне таспа көрсету кілемнің шығу тарихына назар аудару

Негізгі бөлім:

Бізбен тоқу

Тоқу біздері түзу, екі жағы немесе бір жағы ғана ұшты және иілме (айналдыра тоқитын) болып келеді. Олардың темірден, ағаштан, пластмассадан жасалған түрлері бар. Тігіссіз бұйым тоқу үшін иілме біз немесе бес, төрт және үш инелі біздер пайдаланылады. Біз жіптен екі есе жуанырақ болуы керек. Қосымша жіп қосып жуандату немес жіпті жіңішкертіу есебінен, затты қалың не жұқа етіп тоқу (біз бен жіп диаметрінің әртүрлілігі) арқылы, пішілген үлгіге немесе есепке сай тоқу үлгісі өзгеріп отырады.

Бұйымның тоқылу түрі:

біртегіс - оң және теріс жағы болады, оны ұзынынан немесе керісінше түзу екі бізбен, немесе иіlmелі сымды айналдыра тоқиды;

бітеу етіп - айналдыра тоқылады, мұны тек оң жағынан және бес бізді немесе иіlmелі сымды пайдаланып тоқиды.

Тоқыма үшін қажетті құралдар:

1. Біз.

2. Жіп

Біздің өзі әрқалай бөлінеді. Мысалы:

1. Қарапайым сым темірден жасалған біз. Бұл көбінесе шұлық тоқуға, мойын орағыш тоқуға, баскиім, т.б. тоқуға арналған. Оны қазіргі таңда пластмассадан, ағаштан, бамбуктен, сүйектен жасауға болады.

2. Екі басы сым темірден жасалған, ортасына түтікше пластмасса кигізілген қарапайым біз.

3. Ілмек біз. Аты айтып тұрғандай іліп тоқуға арналған біздің бір түрі. Ілмек біздің бір түрі. Ілмек біздің әр түрлісі болады. Мысалы ата-бабаларымыздың бұл бізді қойдың кәрі жілігінің басындағы кішкентай бөлініп шығатын сүйегінен жасаған. Ал қазіргі заманда арнайы сауда орындарынан сатып алуға болады. Бұл бізді қолданғанда жуан жіптерді жуан ілмек бізбен, ал жіңішке ілмек бізбен тоқу керек.

Сергіту сәті:

Біз бүгін немен таныстық?

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: Ілмек

Міндеттер: Ілмек біз- аты айтып тұрғандай іліп тоқуға арналған біздің бір түрі екендігін ұғындыру.

Полингвалдық компонент компоненті: Ілмек-кречок

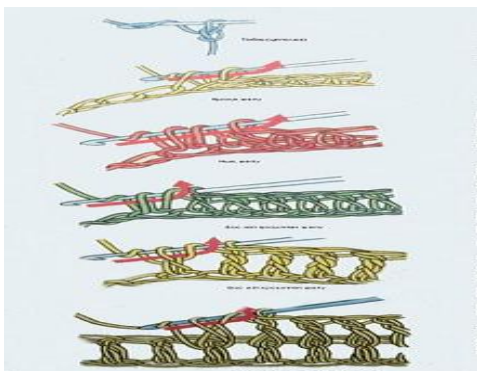
Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Жыл мезгілдерінің айырмашылықтарын сұрап өту

Негізгі бөлім:

Тізбек (цепочка) бірнеше үлпілдек шалудан жасалған тізбектер алғашқы қатар (немесе тоқылуға тиіс бар бұйымның бастапқы негізі) болып саналады. Ілмектің ұшына бір шалу жасайды да, жіпті ілмекке орап, алғашқы шалудың ортасынан өткізіп алады. Осылайша қайталана береді.

Қысқа шалу (полустолбик). Ілмекті тізбектегі 3-шалудың алдынан артына қарай өткізеді. Содан соң ілмекке жіпті орап, оны ілмектегі екі шалудан өткізіп алады. **Жай шалу (столбик без накида).** Ілмекті тізбектет 3-шалудың алдынан кері қарай өткізеді. Ілмекке жіпті орап, шалып алады, сонан соң жіпті тағы орап, оны ілмектегі екі шалудан өткізіп алады.

Нық шалу (прочный столбик). Ілмектің сабына жіпті орап алып, ілмекті тізбектің 3-шалуына алдынан артына қарай өткізеді. Ілмекке жіпті орап шалып алады да, жіпті тағы да орап, енді оны ілмектегі үш шалудан өткізіп алады.

Бос жіп қосылған шалу (столбик с накидами). Бағананың (шалудың) биіктігін көтеру үшін оны бір не бірнеше бос жіп қосып тоқу керек. Ілмекке жіпті орап, бұрынғы қатардағы не тізбектегі 4-шалудан өткізеді де, оған қайта жіп орап, 1 шалуды тартып шығарады, жіпті қайта орап, оны ілмектегі шалу мен бос жіптен (2 шалу) өткізеді, жіпті тағы орап, оны да ілмектегі соңғы 2 шалудан өткізіп алады. 2 не 3, одан да көп бос жіп қосылған бағана жасау үшін соған сәйкес ілмекке 2 не 3 бос жіп қосып шалу жасап отыру қажет, содан соң біртіндеп ілмекте 1 жіп қалғанша 2

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: Иірілген жіп

Міндеттер: Кенеп жіп, мақта жіп, жүннен иірілген жіп, жібе жіп синтетикалық жіп, аралас жіптердің пайдасын меңгеру

Полингвалдық компонент компоненті: Жіп

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Жыл мезгілдеріне байланысты жұмбақтар жасыру.

Күз мезгілінің айларын атап өту.

Негізгі бөлім:

Түрлі-түсті жіптермен кілем түгін шығару. Жақсы иірілген, әдемі боялған түрлі-түсті жіптермен кілем түгі былай шығарылады: әр түрлі бояулы жіптерді әр бір екі өріс жібіне түйілдіреді.

Бұлар көбінесе, қос шалымды, кейде бір жарым шалымды тұзақша түрін де болады, ұшы бетіне шығарылады, сосын қырқып тасталынып отырады.

Ал, бірыңғай қатар жатқан тұзақшалардан соң арқау жібін жүргізеді, сөйтіп, алдыңғыларына қарай оны тарақпен нығыздай қағып қояды.

Кілем түгі үшін жүннен иірілген жіпті (кейде жібек жіп), өріс және арқау үшін мақта жіпті пайдаланады.

Жіппен жасалатын амалдар:

Шатыс. Керілген жіп желілерінің, яғни еркек жіп пен ұрғашы жіптердің күзу арқылы адарғының көмегімен айқасуын «шатыс» дейді.

Сергіту сәті:

Қортынды:

Біз бүгін немен таныстық?

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: Бізбен тоқу

Міндеттер: Тоқу біздері түзу, екі жағы немесе бір жағы ғана ұшты және иілме (айналдыра тоқитын) болып келетінін, олардың темірден, ағаштан, пластмассадан жасалған түрлерін балаларға көрсету.

Полингвалдық компонент компоненті: Біз-

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Бейне таспа көрсету

Негізгі бөлім:

Балаларға түсіндіру

Бізбен тоқудың барысы

Алғашқы қатар. Жіпті сол қолға алады. Екі бізді біріктіре ұстап, тоқылатын шүйке жіптің астынан өткізеді, сұқ саусақтағы жіпті бізбен іліп алып, бас бармақтағы жіпті шалу арқылы өткізеді. Бас бармақты шалудан босатып, жіпті тарту керек. Әрбір келесі шалуды шығару үшін осы әдістерді қайталайды. Сонда алғашқы қатарды құрайтын жіптер тізбегі шығады.

Шеткі шалулар - әр қатардың бірінші және соңғы шалулары. Бірінші шеткі шалуды (қатардың басындағы) оң бізге тоқымай алады. Тоқыма жолақ салынып немесе әр түрлі жіптермен өрнектеліп тоқылған кезде бірінші шеткі шалу басқа түсті жіпке ауысарда жіпті ең шетінде бекітетіндей етіп оң шалу жасайды. Қатардың соңғы шалуы оң немесе теріс шалумен тоқылады.

Шеткі жиек. Жиек шеті түзу болып (бұрымша) шығу үшін қатардың соңғы шалуын теріс алу керек те, ал келесі қатардағыны оң бізге тоқымай бос алады (мұндайда тоқылатын жіп біздің артында қалуы қажет). Жиек шеті біртегіс болмауы (тігісті) үшін қатардың соңғы шалуын оң тоқып, бұл шалу бірінші болатын келесі қатарда оны тоқымай алады.

Оң және теріс шалулар. Оларды екі түрді тәсілмен тоқуға болады.

1 - тәсіл: оң шалу бергі жіп арқылы тоқылады, оң қолдағы бізбен сол қолдағы біздің бойындағы жіпті іліп алып шығады.

2 - тәсіл: ескі тәсіл, сондықтан осылай алынған шалуларды кейде "әженің шалулары" деп атайды. Оң шалуды арғы жіппен, оң қолдағы бізді оңнан солға қарай өткізіп тоқиды.

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: Бізбен тоқудың барысы

Міндеттер: Алғашқы қатар. Шеткі шалулар. Шеткі жиек. Оң және теріс шалулар. Тоқымай алынған бос шалулар. Ұзартылған шалулар немесе орамалы шалулар деген ұғымдарын меңгерту.

Полингвалдық компонент компоненті: Тоқу-

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Жыл мезгілдерінің айырмашылықтарын сұрап өту

Негізгі бөлім:

Екі шалуды біріктіріп теріс шалумен алу. Оң қолдағы бізбен сол қолдағы біздің бойындағы 2 шалуды бірінші шалу жағынан (оңнан солға қарай) іліп алып, теріс шалумен тоқиды.

Екі шалуды біріктіріп айқасқан теріс шалумен алу. Оң қолдағы бізбен сол қолдағы біздің бойындағы 2 шалуды 2-шалу, тоқыманың арғы беті жағынан (солдан оңға қарай) іліп алып, теріс шалумен тоқиды.

Шалуларды көбейту:

бір оң бір теріс шалуды кезектестіре отырып бір шалудан бірнеше шалу шығарады;

бос шалу арқылы (бір бос шалу, бір оң шалу т.б.);

сол қолдағы бізге алынған бос шалуды келесі біздің арт жағынан солдан оңға қарай тоқиды.

Өрнекті тоқыма. Өрнекті тоқыма шығару үшін оң қолдағы бізге бос шалу алады. Осыдан қосымша шалу пайда болады, бұл суретке байланысты не қалдырылады, не азайтылып кетеді. Бос шалу алынған жерде торкөз пайда болады. Торкөз кеңдеу болуы үшін 2 бос шалуды қатар алады да, олардың біреуін келесі қатарда оң не теріс шалумен тоқып, екіншісін босатып жібереді немесе бір бос шалуды оң, келесісін теріс шалумен, не керісінше тоқиды.

Бұрама шалулар. Бұрама жасау үшін бір немесе бірнеше шалуды қосымша бізге өткізіп алып, суретіне сәйкес тоқыманың алдыңғы және артқы жағында қалдырады, бұдан кейінгі шалуды немесе бірнеше шалуларды тоқып алған соң қосымша біздердегі шалуларды тоқиды. Әуелі үстіңгі жақта тұратын шалуларды теріп алып, астыңғы жақа

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: Тоқудың түрлері

Міндеттер: Шұлықша тоқу. Қуыстап тоқу. Орамалша тоқу. Резинка (ластик) тоқу түрлерін көрсетіп түсіндіру

Полингвалдық компонент компоненті: Тоқу-везять

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Жыл мезгілдеріне байланысты жұмбақтар жасыру.

Күз мезгілінің айларын атап өту.

Негізгі бөлім:

Тоқу- жіпті шалып алып және сол шалуларды бір-бірімен біріктіре отырып бұйым жасау барысы. Тоққ қолмен және арнаулы машина арқылы жүргізіледі.

Шұлықша тоқу- айналдыра тоқығанда үнемі оң шалумен тоқиды; жазып тоқығанда – бір қатарда тоқыманың оң жағынан оң шалумен, екінші қатарды тоқыманың теріс жағынан теріс шалумен тоқиды.

Жіппен жасалатын амалдар:

Шатыс. Керілген жіп желілерінің, яғни еркек жіп пен ұрғашы жіптердің күзу арқылы адарғының көмегімен айқасуын «шатыс» дейді.

Сергіту сәті:

Қортынды:

Біз бүгін немен таныстық?

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: Ілмекпен тоқу

Міндеттер: Ілмектің көмегімен бұйым жасау барысы. Тоқыма тоқудың бір түрі.

Полингвалдық компонент компоненті:

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Бейне таспа көрсету кілемнің шығу тариқына назар аудару

Негізгі бөлім:

Ілмекпен тоқу барысында ілмектің болаттан, пласмассадан және ағаштан жасалынған түрлерін және олардың жіптің жуан-жіңішкелігіне сәйкес түрлі номерлері пайдаланылады.

Ілмекпен тоқу үшін кез келген жіпті пайдалануға болады: жүннен, мақтадан, иірілген, жібек жіптер, синтетикалық және аралас жіптер.

Ілмек біз. Аты айтып тұрғандай іліп тоқуға арналған біздің бір түрі. Ілмек біздің бір түрі. Ілмек біздің әр түрлісі болады.

Мысалы ата-бабаларымыздың бұл бізді қойдың кәрі жілігінің басындағы кішкентай бөлініп шығатын сүйегінен жасаған. Ал қазіргі заманда арнайы сауда орындарынан сатып алуға болады.

Бұл бізді қолданғанда жуан жіптерді жуан ілмек бізбен, ал жіңішке ілмек бізбен тоқу керек.

Сергіту сәті:

Қортынды:

Біз бүгін немен таныстық

ҰОҚ-не жақсы қатысқан балаларды мақтап мадақтау

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: Машинамен тоқу

Міндеттер: Машинамен тоқыған кезде шалуларды көбейтуге не азайтуға, ластик (резинка) тоқуға, тігінен, көлбеуінен және көлденеңінен тілік түсіруге, "каре", жартылай дөңгелек мойын ойындысын шығаруға, шетті өңдеуге болатынын меңгерту.

Полингвалдық компонент компоненті: Тоқу-везять

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Жыл мезгілдеріне байланысты жұмбақтар жасыру.

Күз мезгілінің айларын атап өту.

Негізгі бөлім:

Машина тығыздықты жүйелегішпен жабдықталған, бұл жіптің нөміріне қарай көлденеңнен және тігінен түрлі тығыздықта тоқылған бұйымдар шығаруға мүмкіндік береді.

Тоқу- жіпті шалып алып және сол шалуларды бір-бірімен біріктіре отырып бұйым жасау барысы. Тоққ қолмен және арнаулы машина арқылы жүргізіледі.

Шұлықша тоқу- айналдыра тоқығанда үнемі оң шалумен тоқиды; жазып тоқығанда – бір қатарда тоқыманың оң жағынан оң шалумен, екінші қатарды тоқыманың теріс жағынан теріс шалумен тоқиды.

Сергіту сәті:

Қортынды:

Біз бүгін немен таныстық?

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: «Кілем өрмегі»

Міндеттер: Ерекше сән мен сұлулыққа толы үй жасауы – кілемнің өрмегін «Аспалы өрмек» немесе «Кілем өрмегі» деп атайды. Кілемнің бой жіптерінің жоғарыдан төмен қарай кейде 3, кейде 4 бет болып тізілуі осы кілем өрмегіне тығыз байланысты екендігін меңгерту.

Полингалдық компонент компоненті: Кілем-ковер

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Жыл мезгілдеріне байланысты жұмбақтар жасыру.

Күз мезгілінің айларын атап өту.

Күз мезгілінің ерекшеліктерін айту

Негізгі бөлім:

Кілем- әсемдік үшін, сондай ақ үйдің жылылығын сақтау, дыбысты бәсеңдету үшін пайдаланылатын түрлі- түсті ою- өрнек салып тоқылған бұйым.

Тоқу өнері – қазақ халқының ежелден келе жатқан, ең алғаш киімі мен үй жабдығының негізі болған қадірменді өнер. Бұл тамаша өнер қазіргі талап тілектер тұрғысынан жалғастырып, тұрмыспен бірге ұласа дамып, одан сайын жетіліп, адамдарды сұлулыққа, әсемділікке жетелеуде. Адамдардың тұрмыс хәлдері үнемі өрлеуіне сай олардың мәдени тұрмыстық тілектері өсе түсуде. Сондықтан да әр адам киген киімінің қазіргі сән үлгісіне сәйкес бола отырып, қайталанбас әсем ерекшелігін, даралығын таныта білуге тырысады. Міне, осыған орай бізге көмекке келген өнердің бірі – тоқыма. Тоқымамен айналысқанда адам жеке басына аса қажет нәрсені жасау үшін тоқымайды: осы тоқу үстіндегі түрлі түсті бояулар әлемінің үйлесімділігін, алуан түрлі сән үлгілерін тандап, түрлі тоқу әдістерін меңгеруі адамның талғамын, шеберлігін, ой-өрісін жетілдіріп, көркемдікті сезіну қабілетін дамытады.

Сергіту сәті:

Қортынды:

Біз бүгін немен таныстық?

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: Іліп тоқуға арналған иірім жіп түрлер

Міндеттер: Иірім жіп көп талшықтардың тіркесу күші және ширату арқылы байланыстыруымен алынатынын меңгерту.

Полингвалдық компонент компоненті:

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Бейне таспа

Балалардан сұрақ-жауап

Негізгі бөлім:

Ілмек бізбен тоқу кең тарап, тоқу арқылы жасалған бұйымдар жоғары бағаланатындықтан әр түрлі басылым беттерінде шеберлер өзінің өнерін көрсету үшін ілмек бізбен тоқудың шартты белгілерін ойлап тауып, сол арқылы халыққа белгілі бір бұйымды тоқу әдісін көрсетеді.

Шартты белгілер.

о- үлпілдек шалу. + жай шалу.

– -қысқа шалу. + – 1 бос жіп қосылған шалу.

Жай шалу – ілмекті тізбектегі 3 шалудың алдынан артына қарай өткізеді.

Содан соң ілмекке жіпті орап, оны ілмектегі екі шалудан өткізіп алады.

Бос жіп қосылған шалу. Бағананың (шалудың) биіктігін көтеру үшін оны бір не бірнеше бос жіп қосып тоқу керек ілмекке жіпті орап, бұрынғы қатардағы не тізбектегі 4 шалудан өткізеді де, оған қайта жіп орап, 1 шалуды тартып шығарады жіпті қайта орап, оны ілмектегі шалумен бос жіптен (2шалудан) өткізеді, жіпті тағы орап, оны да соңғы 2 шалудан өткізіп алады. Ал ілмектің ұшында әрқашан бір шалу қалып отыру керек.

Тоқыма үшін қажетті құралдар:

1. Біз, жіп, біз түрлері, бес біз, екі басы сым ілмек біз, ортасы түтікше пластмасса біз.

Қауіпсіздік ережесі:

1. Жұмыс орны жақсы жарықтандырылған болуы керек.

2. Орындық арқасы сүйеніп, тік отыру қажет.

3. Тоқу кезінде арқасы бар орындықта басты сәл иіп отырады.

4. Ілмекбіздің ұшы қауіпсіз, шектелген болуы керек.

5. Тоқып жатқан жайма бүлінбеуі үшін және қолда иірімжіптің қиқымдары қалмас үшін тоқып бастағанда және аяқтағанда қолды жуу керек.

5. Жұмыс соңында барлық құрал-жабдықтар жәшікке жинап салу керек.

7. Ілмекбізді қорабымен алып жүру қажет.

3. Сарамандық жұмыс жүргізу:

«Ілмекбізбен іліп тоқу»

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Тақырыбы: Зығыр жібі

Міндеттер: Зығыр талшығының тігін өндірісіндегі пайдалануы. Зығыр-зығырдың иірілген жібінен жасалынған мата екендігін балаларға көрсете түсіндіру.

Полингвалдық компонент компоненті: жіп-нитька

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу.

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Жыл мезгілдерін сұрап өту

Күз айларын атау

Күз мезгілінің өзгерістерін сұрау

Негізгі бөлім:

Зығыр, мақта иірімжібі, мохер, жүн иірімжібі, ангор, кашемир, альпак, вискоза, фасонды иірім жіп.

Тоқыма тоқу үшін таза жүннен, мақтадан, вискозадан, синтетикадан, жүн мен синтетикадан аралас иірілген жіптер пайдаланылады. Сондай-ақ бұрын пайдаланылған жіптерді де тарқатып, қайта қолдануға болады. Ілмекпен тоқу үшін кез келген жіпті пайдалануға болады, жүннен, мақтадан иірілген немесе жібек жіптер, т.б.

Жүн – жануарлардан алынатын табиғи материал. Оны қазақ халқы мыңдаған жылдар бұрын іске асырған. Қой, ешкі, қоян, түйе жүндерінен жіп иіріп, мата өндіруге, тоқыма, кілем, алаша тоқуға қолданған. Қой жүні – күзем және жабағы жүніне бөлінеді. Қойдың қозысынан алынған жүнді қозы жүн деп атайды. Қой жүнін қырқып алған соң, оны жуып кептіреді де, сабауға дайындайды. Жүнді сабау технологиясына сабау мен тулақ құралдары қажет. Содан кейін жүнді тарақпен тарап, қолмен түтеді.

Ұршық – жүнді қолмен иіруге арналған негізгі аспап. Бұл – қарапайым аспап, әр елдің ұршығының сыртқы қалпы өзінше ерекшеленеді. Қазақтың ұршығы 30 см шамасында, сабы конус тәрізденіп келеді. Ең жуан жеріне сақина кигізілген. Оның ішкі тесігінің диаметрі – 2, 5 мм, ал, сыртқы өлшемі – 30мм.

Зығыр сантехникалық жіп, бір айналымды, бөлшектеп сату үшін сығымдалған, сумен қамсыздандыру және жылумен қамсыздандыру жүйелерін мондаждауда қолданылады, жалпы азаматтық қолданыс, орамы 110мм

Сергіту сәті:

Қортынды:

Біз бүгін немен таныстық?

Ересек «Балапан» тобының ұйымдастырылған вариативтік компонентінің конспектісі.

Күні: 19.01.21

Тақырыбы: Арқау.

Міндеттер: Еркек жіп пен ұрғашы жіптің арасынан әрлі-берлі өткізілетін бас жағындағы шатысты ұстап тұратын жіпті шеберлер осылай деп атап кеткен.

Полингвалдық компонент: жіп-нитька

Әдіс-тәсілдер: түсіндіру, көрсету

Алдын-ала жұмыс: әңгімелесу, сұрақ-жауап

I. Ұйымдастырушылық кезеңі.

Жыл мезгілдерін сұрап өту

бейнетаспа

Негізгі бөлім:

Арқаудың ыдырауы- арқаудағы қысқа , жуан жерлер, ол-арқау жібі бумасымен собықтан түсіп кетіп, сол бетімен тоқылған жағдайда болады; Арқаулық ілмектер , ілмек –ширатылмалар –арқау жіп әлсіз тартылғанда болады.

Жіптің түйіні арқаумен дұрыс айқаспағандықтан негізгі жіптің кемінде үшеуінің үзіліп кеткендігінен болады.

Жыртығы , ойығы, тігіндісі- тоқыма станоктың бөлшектерінің кінәсін болған көлемі арқалай тесіктер;

Былғанумен май дақтары-матаға немқұрайлы қарағандықтан және тоқыма станогын шылқылдата майлағандықтан болады;

Түрлі арқау –ширатумен жуандығы басқа жіп салынған шпульді тоқыма стангіна арқа орнына пайдаланғанда шығатын жолақ.

зығыр, мақта иірімжібі, мохер, жүн иірімжібі, ангор, кашемир, альпак, вискоза, фасонды иірім жіп.

Тоқыма тоқу үшін таза жүннен, мақтадан, вискозадан, синтетикадан, жүн мен синтетикадан аралас иірілген жіптер пайдаланылады. Сондай-ақ бұрын пайдаланылған жіптерді де тарқатып, қайта қолдануға болады. Ілмекпен тоқу үшін кез келген жіпті пайдалануға болады, жүннен, мақтадан иірілген немесе жібек жіптер, т.б.

Сергіту сәті:

Қортынды:

Біз бүгін немен таныстық?

Ересек «Балапан» тобына арналған «Сиқырлы кілем»

вариативтік компонент жоспары.

Сабақтың тақырыбы	Мақсаты	Сағат саны
Кілем тоқу тарихынан .	Үй жиһазы – кілемді жерге жайсаң – төсеніш, қабырғаға ілсең – сән. Оны негізінен, сәндік, бөлме жылылығын сақтау, дыбысты бәсеңдету мақсатында тұтынады. Ол – қазақ халқының көне заманнан бері келе жатқан дәстүрлі үй мүлкінің көріктісі екендігін балаларға ұғындыру.	1
Біз	Қарапайым сым темірден жасалған біз. Бұл көбінесе шұлық тоқуға мойын орағыш тоқуға арналғанын көрсете түсіндіру.	1
Ілмек	Ілмек біз- аты айтып тұрғандай іліп тоқуға арналған біздің бір түрі екендігін ұғындыру.	1
Иірілген <u>жіп</u>	(кенеп жіп, мақта жіп, жүннен иірілген жіп, жібе жіп синтетикалық жіп, аралас жіп)	1
Бізбен тоқу	Тоқу біздері тұзу, екі жағы немесе бір жағы ғана ұшты және иілме (айналдыра тоқитын) болып келетінін, олардың темірден, ағаштан, пластмассадан жасалған түрлерін балаларға көрсету.	1
Бізбен тоқудың барысы	Алғашқы қатар. Шеткі шалулар. Шеткі жиек. Оң және теріс шалулар. Тоқымай алынған бос шалулар. Ұзартылған шалулар немесе орамалы шалулар деген ұғымдарын меңгерту.	1
Тоқудың түрлері	Шұлықша тоқу. Қуыстап тоқу. Орамалша тоқу. Резинка (ластик) тоқу түрлерін көрсетіп түсіндіру	1
Ілмекпен тоқу	Ілмектің көмегімен бұйым жасау барысы. Тоқыма тоқудың бір түрі.	1
Машинамен тоқу	Машинамен тоқыған кезде шалуларды көбейтуге не азайтуға, ластик (резинка) тоқуға, тігінен, көлбеуінен және көлденеңінен тілік түсіруге, "каре", жартылай дөңгелек мойын ойындысын шығаруға, шетті өңдеуге болатынын меңгерту.	1
«Кілем өрмегі»	Ерекше сән мен сұлулыққа толы үй жасауы – кілемнің өрмегін «Аспалы өрмек» немесе «Кілем өрмегі» деп атайды. Кілемнің бой жіптерінің жоғарыдан төмен қарай кейде 3, кейде 4 бет болып тізілуі осы кілем өрмегіне тығыз байланысты екендігін меңгерту.	1
Іліп тоқуға	Иірім жіп көп талшықтардың тіркесу күші және	1

